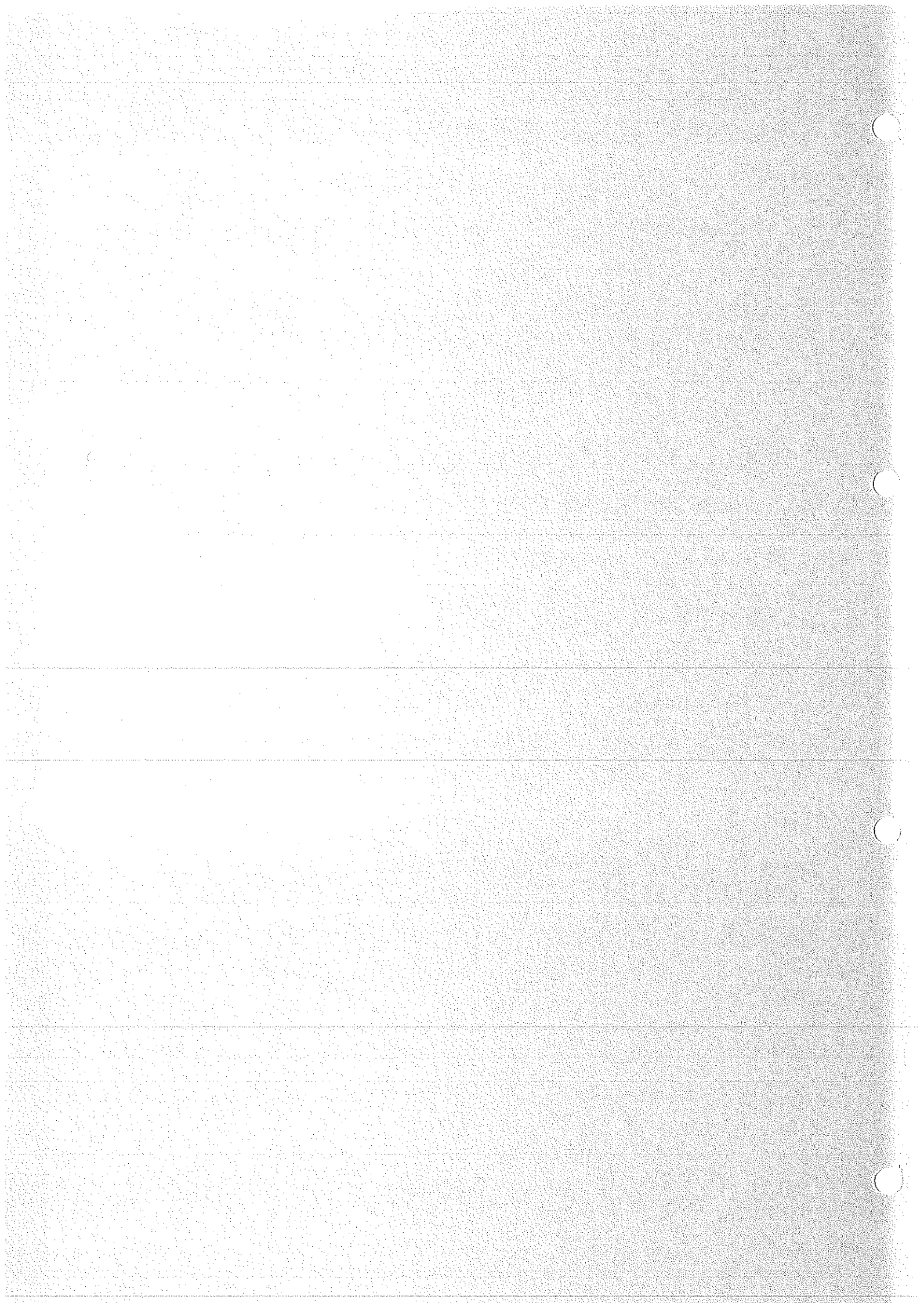

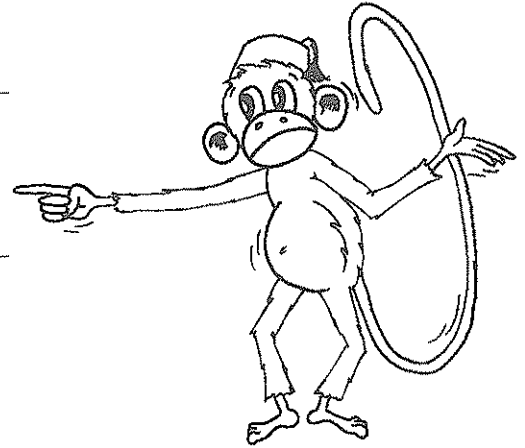
Hoofdstuk 4

Verwijswoorden

Les 1

Verwijswoorden

We hebben tot nu toe geleerd wat je moet doen voor het lezen van een tekst. Je moet jezelf een paar vragen stellen. Zo wordt het makkelijker een tekst te begrijpen. Ook hebben we gezien wat je kunt doen als je een moeilijk woord tegenkomt.

In dit hoofdstuk gaat het ook over woorden die soms moeilijk te begrijpen zijn. Alleen kun je deze woorden niet opzoeken in het woordenboek.

Lees de volgende twee zinnen eens:

Bart en Kees hebben een grote tas bij zich.

Zij gaan dit weekend logeren bij opa en oma.

1. Wie gaan er dit weekend logeren bij opa en oma?

.....

Er staat in het tweede zinnen "Zij gaan dit weekend logeren bij opa en oma."

Daarmee wordt bedoeld dat Bart en Kees dit weekend gaan logeren.

"Zij" staat dus eigenlijk in plaats van Bart en Kees.

De schrijver had ook dit op kunnen schrijven:

Bart en Kees hebben een grote tas bij zich.

Bart en Kees gaan dit weekend logeren bij opa en oma.

*We noemen zulke woorden **verwijswoorden**. Het zijn vaak korte woordjes (bijvoorbeeld 'hij' of 'zij').*

Deze woordjes staan in plaats van een ander woord.

Er bestaan een heleboel van dit soort woorden. Allemaal woorden die in de plaats van andere woorden worden opgeschreven. Kun jij in de volgende zinnen de verwijswoorden onderstrepen? De eerste twee zijn voorgedaan:

De man heeft benzine getankt.
Hij moet nog betalen.

Morgen komt Janneke bij ons spelen.
Zij weet altijd wel iets leuks te verzinnen.

2. De twee vrienden staan dicht bij elkaar.
Ze fluisteren iets.
3. Maartje jukt er wat op los.
Zij vertelt bijna nooit de waarheid.
4. Matthijs kijkt op de klok. Het is bijna etenstijd.
Hij heeft erg veel zin in eten.
5. De hond ligt zielig in zijn mand.
Hij heeft net op zijn kop gekregen van zijn baasje.
6. De olympische held komt terug naar Nederland.
Hij wordt met een groot feest onthaald.
7. De hond en de poes maken altijd ruzie.
Zij zijn niet erg lief voor elkaar.

Vaak zijn verwijswwoorden 'hij' of 'zij'.
Maar het kunnen ook andere woorden zijn.
Kijk maar naar de volgende stukjes.
In de laatste stukjes is nog niks onderstreept.
Daar moet jij de verwijswwoorden onderstrepen.

Daan deed heel ruw met het computer-spelletje van Niek.
Toen ging het kapot.

Aan de kapstok hangen heel veel jassen.
Die zijn van de kinderen in de klas.

Chris en Bram moeten buiten spelen van hun moeder.
Dat vinden ze helemaal niet leuk.

8. Daar komt vader al met het winkelwagentje.
Het zit helemaal volgepropt.
9. De vlag hangt uit voor de koningin.
Die van ons hangt verkeerd om.
10. Het computerspelletje is bijna uit.
Maar het is nog wel heel spannend.
11. De spookrijder reed heel hard.
Hij veroorzaakte bijna een ongeluk.

Zoals je ziet, zijn er verschillende woorden die een verwijswoord kunnen zijn.

Dit zijn nog lang niet alle soorten verwijswwoorden.

Het zijn er in totaal heel veel.

In de volgende lessen zul je er nog meer tegenkomen.

Les 2

Verwijzen naar iets of iemand

Als een schrijver geen verwijswwoorden gebruikt, wordt een tekst saai. Lees de volgende teksten maar eens. Het zijn twee dezelfde tekstjes. In het eerste tekstje zijn geen verwijswwoorden gebruikt, in het tweede tekstje wel.

Lees de volgende twee teksten:

TEKST 1:

- 1 ... Moeder Swanebloem komt naar buiten. Moeder Swanebloem loopt met een mand vol schone natte was naar de waslijn. Moeder Swanebloem zet de mand vol schone natte was op de grond, veegt het zweet van moeder Swanebloems hoofd, kijkt om zich heen en roept: 'Dobbertje!'
- 5 Moeder Swanebloem krijgt geen antwoord. Er is niemand te zien. Het is stil in het riet. De schommel naast de waslijn is leeg.
'Dobbertje!'
Geen antwoord. Moeder Swanebloem bukt zich, pakt een nat kussensloop uit de mand en hangt een nat kussensloop aan de lijn...
- 10 Maar dát was de afspraak niet!
'Dobbertje!!'
En daar is Dobbertje. Dobbertje komt achter het huis vandaan. In Dobbertjes handen heeft Dobbertje het spannendste boek dat Dobbertje ooit heeft gelezen...

TEKST 2:

- 1 ...Moeder Swanebloem komt naar buiten. Ze loopt met een mand vol schone natte was naar de waslijn. Ze zet de mand op de grond, veegt het zweet van haar voorhoofd, kijkt om zich heen en roept: 'Dobbertje!'
Ze krijgt geen antwoord. Er is niemand te zien. Het is stil in het riet. De
- 5 schommel naast de waslijn is leeg.
'Dobbertje!'
Geen antwoord. Moeder Swanebloem bukt zich, pakt een nat kussensloop uit de mand en hangt het aan de lijn... Maar dát was de afspraak niet!
- 10 'Dobbertje!!'
En daar is Dobbertje. Ze komt achter het huis vandaan. In haar handen heeft ze het spannendste boek dat ze ooit heeft gelezen...

(Uit: Kuyper, 2000(bewerkt))

1. Welke tekst vind jij leuker om te lezen?

.....

De eerste tekst is een beetje vervelend om te lezen. Er worden in die tekst steeds dingen herhaald. De tweede tekst vinden de meeste mensen veel leuker om te lezen.

2. In de tweede tekst (regel 2) staat:

"**Ze** zet de mand op de grond..."

In de eerste tekst staat niet 'ze', maar iets anders (regel 2-3)

Welke woordjes staan in de plaats van 'ze'?

.....

Je hebt nu gezien waarom er verwijswwoorden gebruikt worden in een tekst. Als je geen verwijswwoorden zou gebruiken, zou een tekst heel saai en langdradig worden.

*Soms is een tekst moeilijk te begrijpen doordat er veel verwijswwoorden in staan. Je moet dan gaan zoeken voor welk woord het in de plaats komt. Een verwijswoord staat altijd in plaats van iets dat al eerder in de tekst is genoemd. Om erachter te komen wat een verwijswoord betekent, moet je dus **terug** lezen. Vaak staat in de regel ervoor al het antwoord.*

Kijk maar eens naar de volgende twee zinnen:

De computer heeft een virus.

Hij doet het niet meer.

Weet jij wie met 'hij' bedoeld wordt?

Kijk maar in de regel erboven. Daar staat: **De computer ...**

Om te kijken of het klopt moet je het woord invullen.

Dus in plaats van "Hij doet het niet meer." kun je ook zeggen:

De computer doet het niet meer.

En dat klopt.

Met de volgende zinnen doen we het nog één keer voor. Daarna moet je zelf uitzoeken, waar het verwijfswoord voor in de plaats staat.

Mammoeten zijn een soort grote olifanten.

Zij zijn al lang geleden uitgestorven.

Zij = Mammoeten.

Klopt het?

Mammoeten zijn al lang geleden uitgestorven.

Ja, dat klopt.

Alle kinderen staan te wachten in de gang.
Zij zijn zenuwachtig voor de sportdag.

3. Zij =

Klopt het?

..... zijn zenuwachtig voor de sportdag.

Reinder speelt mee in het voetbalteam.
Hij is heel goed in sport.

4. Hij =

Klopt het?

..... is heel goed in sport.

De meester zegt dat iedereen stil moet zijn.
Dan zegt hij dat alle kinderen de kleedkamer in mogen gaan.

5. Hij =

Klopt het?

Dan zegt dat alle kinderen de kleedkamer in mogen gaan.

Alle kinderen stormen naar binnen.
Ze willen allemaal als eerste klaar zijn met omkleden.

6. Ze =

Klopt het?

..... willen allemaal als eerste klaar zijn met omkleden.

Probeer het nu eens met iets langere teksten:

KLEINE MENSEN

- 1 Simon is de kleinste van de klas. Mensen die Simon niet kennen, denken vaak dat hij ongeveer acht is. Maar hij is al dertien.
Meestal vindt Simon het heel vervelend om zo klein te zijn. In een winkel kan hij nooit bij de bovenste schappen. Hij moet dan altijd om hulp vragen. Soms
- 5 vragen mensen zelfs aan hem of hij wel alleen boodschappen mag doen! Dat is niet leuk. Simon wordt dan wel eens boos. Maar ja, die mensen kunnen er natuurlijk ook niets aan doen. Zij denken dat Simon nog niet oud genoeg is om boodschappen te doen.
Gelukkig zegt de schoolarts dat het allemaal wel weer goed zal komen.
- 10 Waarschijnlijk gaat Simon over een poosje heel hard groeien, en dan zal hij ongeveer net zo groot worden als de rest van zijn klasgenootjes.

7. Wie is hij in regel 2?

8. Wie is hij in regel 4?

9. Wie is zij in regel 7?

- 1 ER GING GEEN DAG VOORBIJ OF DE EEKHOORN WAS WEL OP STAP. Hij liet zich 's
ochtends uit de beukenboom naar beneden vallen op het mos, of soms van het
puntje van een tak in de vijver op de rug van een libel, die hem dan zwijgend
naar de kant bracht. Hij sloeg altijd de eerste de beste weg in die voor zijn
5 voeten kwam. Maar als hij een zijweg zag dan sloeg hij die in, en als het hem
lukte zijn plannen voor die dag te vergeten, dan vergat hij ze.

- Zo was hij op een dag op weg naar de olifant die ging verhuizen en nog wat
hulp nodig had, toen hij een kronkelig zandpad zag. Dat sloeg hij in. Er stond
een bordje: Weg naar de rand. Daar wil ik heen! dacht de eekhoorn. Maar tot
10 zijn verdriet was er al spoedig weer een zijweg die hij niet links kon laten
liggen, hoe graag hij dat ook had gewild.

- Doodlopende weg, stond er op een bordje op de zijweg. Met grote tegenzin
liep de eekhoorn langs deze weg, die al snel doodliep in een dik doornig
struikgewas. De eekhoorn haalde zijn huid open en worstelde langdurig met het
15 struikgewas. Toen rolde hij in een greppel en sliep onder een deken van oude
bladeren.

Toen hij wakker werd, was het avond en kon hij weer gaan slapen.

(Uit: Tellegen, 1998)

10. Wie is hij in regel 1?

.....

11. Wie is hij in regel 15?

.....

LEO IS ZIEK.

- 1 Wees maar stil,
en praat maar wat zacht,
want Leo, die jongen die altijd lacht,
die zo vlug en zo lang is,
5 en voor niemand bang is,
Leo is ziek.

Vanmorgen heb ik hem opgezocht.
Zijn moeder deed me open.

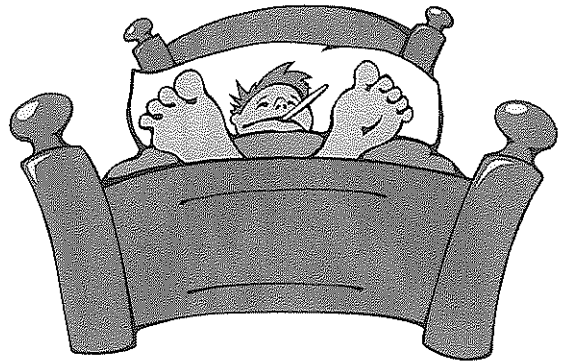
- Ze zei: 'Jij komt zeker voor Leo, hè,
10 kom maar mee,
zal je zachtjes lopen?'

Leo lag in bed en zag heel bleek,
het was net of hij veel kleiner leek
zo in zijn bed met zijn nachtgoed aan.

- 15 Ik zei: 'Dag Leo, wordt maar gauw beter,'
en hij zei: 'Dag Peter,'
heel zachtjes,
ik kon hem haast niet verstaan.
Op een kastje naast zijn bed
20 waren allemaal drankjes neergezet.

Op straat scheen de zon,
een draaiorgel maakte muziek,
maar ik dacht alleen maar:
Leo,

- 25 Leo is ziek.

(Uit: Hoekstra, 2000b)

12. Wie is ze in regel 9?

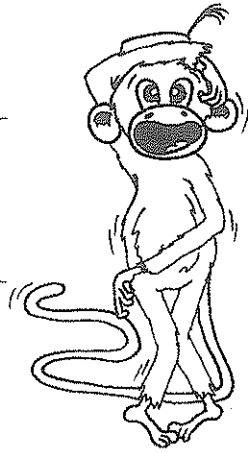
.....

13. Wie is hij in regel 13?

.....

Les 3

Veel verwijswwoorden

Er zijn veel verschillende verwijswwoorden. Vaak staat het woordje in plaats van een persoon (bijvoorbeeld hij staat in plaats van **Leo**, in het laatste tekstje van de vorige les).

Maar een verwijswoord kan ook in plaats van iets anders staan. Soms staat een verwijswoord niet voor maar één woord. Het woordje staat dan in plaats van een stukje van de zin of in plaats van een hele zin.

Kijk maar naar de volgende twee zinnen:

Lieke en Diede willen gaan zwemmen in het buitenbad.
Dat vindt moeder wel goed.

Dat is ook een verwijswoord. Dit woord staat in plaats van "zwemmen in het buitenbad".

Weet jij wat in de volgende zinnen de verwijswwoorden betekenen?

Achmed en Simon willen graag buiten voetballen.
Vader vindt dat niet goed.

1. Wat betekent dat?

.....

Sanne en Femke apen elkaar na.
De meester vraagt of ze daar mee op willen houden.

2. Wie zijn ze?

.....

3. Wat betekent daar?

.....

Als een rups groot is, maakt ze een cocon om zich heen.
Je kunt de rups dan niet meer zien.

4. Wie is ze?

.....

5. Wat betekent dan?

.....

Een kangoeroe heeft een buidel op zijn buik.
Daar kunnen de jongen in groeien.

6. Wat betekent daar?

.....

Een vlieg heeft heel kleine zuignapjes aan zijn pootjes.
Daar kan hij mee op het plafond lopen.

7. Wat betekent daar?

.....

8. Wie is hij?

.....

De vuursalamander heeft een heel fel gekleurde huid.
Dat is een soort waarschuwing voor zijn vijanden.
Hij is namelijk heel giftig.

9. Wat betekent dat?

10. Wie is hij?

Soms zoek je naar de betekenis van een verwijswoord en kun je die niet vinden in de regel ervoor. Je moet dan nog verder terug zoeken.

Kijk maar eens naar het volgende tekstje. Weet jij wat het verwijswoord betekent? Je moet iets verder terug zoeken!

Slaapwandelen.

- 1 Slaapwandelen komt maar weinig voor. Vrijwel alleen kinderen tussen de acht en zestien jaar hebben er wel eens last van. Een slaapwandelaar stapt uit bed en loopt door het huis. Meestal maar kleine afstanden. Bijvoorbeeld van de slaapkamer naar de badkamer en weer
- 5 terug. Hij loopt met de ogen open. De armen hangen slap langs het lichaam. Hij loopt dus niet met de armen gestrekt voor zich uit. Dat zie je alleen in films. Er worden vreemde dingen over slaapwandelen verteld. Zoals lopen op het dak. Of het afleggen van grote afstanden. Dat klopt niet. Een slaapwandelaar loopt ongeveer acht minuten rond en gaat dan vanzelf weer naar bed. Hij kan het zich niet herinneren.
- 10 Slaapwandelen gebeurt in een heel diepe slaap. En het heeft niets met dromen te maken. Hoe het komt dat mensen slaapwandelen, is niet bekend.

(Uit: Driesen, 1996)

11. Wie is hij in regel 4?

.....

.....

Kun jij bij de volgende teksten zeggen wat de verwijswwoorden betekenen?

De pauw.

De pauw staat bekend om zijn mooie staart. Maar niet elke pauw heeft zo'n mooi gekleurde staart! Alleen de mannetjes-pauw heeft mooie staartveren. We noemen hem ook wel de pauw-haan. Hij pronkt ermee voor het vrouwtje. Maar sommige vrouwtjes vinden er niks aan. Ze lopen snel door.

12. Wie is hem?

.....

13. Wat is er?

.....

Zonsverduistering

- 1 Tijdens een zonsverduistering wordt het midden op de dag helemaal donker. De maan schuift dan tussen de aarde en de zon. Het lijkt alsof het nacht wordt. Dat is voor de mensen vreemd, maar ook de dieren raken in de war. Nachtdieren worden wakker. Ze willen op zoek gaan naar eten. Maar voor ze goed en wel opgestaan zijn, is de
- 5 zonsverduistering al weer voorbij. Want die duurt maar een paar minuten.
- Mensen genieten ervan om een zonsverduistering te zien. Dat is ook een prachtig gezicht. Maar je mag niet zomaar tegen de zon in kijken. Dan kun je namelijk blind worden.

14. Wat is dat in regel 2?

.....

15. Wat is ze in regel 3?

.....

16. Wat is die in regel 5?

.....

17. Wat is dan in regel 7?

.....

De koalabeer

- 1 De koalabeer komt voor in Australië. Hij heeft een zwart-witte vacht en een buidel op zijn buik. Een koalabeer slaapt wel 18 uur per dag. 'Koala' betekent in de taal van de Aboriginals (de bewoners van Australië): geen water. Een koala drinkt namelijk nooit. Het vocht dat hij nodig heeft
- 5 haalt hij uit de bladeren die hij 's nachts eet.

18. Wie is hij in regel 5?

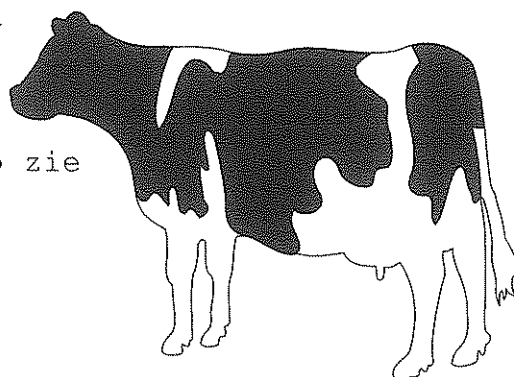
.....

De Koe

Iedereen weet wel hoe een koe eruit ziet. De koe komt in bijna alle landen voor. In sommige landen is de koe een heilig dier. Niemand mag haar kwaad doen. In die landen eten de mensen ook geen rundvlees.

Al 5000 jaar houden mensen rundvee. Nu wordt in bijna elk land rundvee gefokt voor het vlees en de melk.

Ook wordt de huid van de koe verkocht. Daar wordt namelijk leer van gemaakt. Zo zie je dat de koe voor heel veel dingen nuttig is.

19. Wie is haar?

.....

20. Wat betekent daar?

.....

Les 4

Synoniemen

We hebben in dit hoofdstuk geleerd wat verwijswoorden zijn. Door het gebruik van verwijswoorden hoeft een woord niet steeds herhaald te worden. Zo wordt een tekst niet zo saai. Om niet steeds een woord te herhalen, gebruikt een schrijver ook wel synoniemen. Dat zijn woorden die precies hetzelfde betekenen.

Kijk maar eens naar het volgende tekstje:

Opa en oma wonen in het bejaardenhuis.
Ze hebben daar heel veel te doen.
Het is er altijd gezellig.
Mijn grootouders hebben het er heel erg naar hun zin.

Grootouders betekent hetzelfde als **opa en oma**.

In dit tekstje wordt dus niet steeds opa en oma herhaald, maar gebruikt de schrijver ook wel eens een synoniem, namelijk: grootouders. Synoniemen zijn dus eigenlijk ook een soort verwijswoorden.

Lees de volgende teksten:

Weet jij wat de verwijswwoorden of synoniemen betekenen?

Leukemie

Leukemie is een heel ernstige ziekte van het bloed, die dodelijk kan zijn. Bloedcellen worden bij iemand met leukemie zó snel en zó slordig gemaakt, dat ze hun werk niet goed meer kunnen doen. Er komen steeds meer van die bloedcellen in het bloed. Zo wordt iemand heel erg ziek. Hoe die ziekte ontstaat, is nog niet bekend. Een geneesmiddel is nog niet gevonden voor deze ziekte, die ook wel bloedkanker wordt genoemd.

(Uit: Duynstee, 1997)

1. Wat is een ander woord voor bloedkanker?

.....

Dolfijnen.

- 1 Een dolfijn eet alleen vis. Een volwassen dolfijn werkt wel acht kilo visjes per dag naar binnen. Hij slikt ze heel door. Drinken doet een dolfijn niet. Een dolfijn is een zoogdier. De baby-dolfijntjes worden onder water geboren. Eerst komt de staart en dan de kop. Andersom verdrinken ze
- 5 misschien al voordat ze helemaal geboren zijn, want een dolfijn moet boven water ademen! Melk drinken doet het jonkie wel onder water. Het gaatje bovenop de rug van een dolfijn is het blaasgat. Een ander woord voor neus, eigenlijk. Want de dolfijn gebruikt het blaasgat om te ademen.

(Uit: Naam onbekend, 2000)

2. Wie is hij in regel 2?

.....

3. Wie zijn ze in regel 2?

.....

4. Wie zijn ze in regel 4?

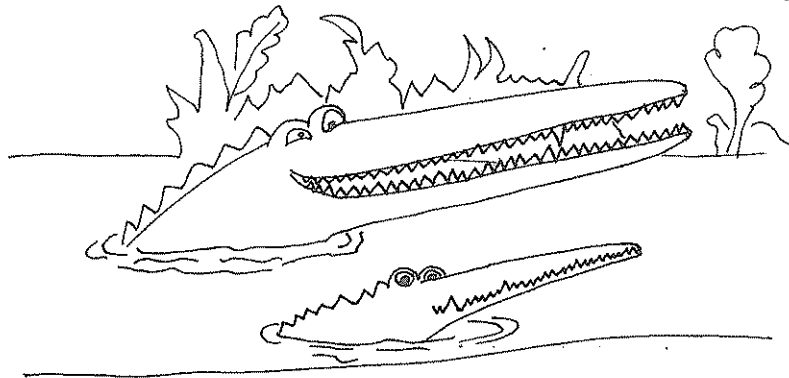
.....

5. Wie wordt bedoeld met het jonkie regel 6?

.....

De Reuzenkrokodil

- 1 In de grootste, bruinste, modderigste rivier van Afrika lagen twee krokodillen met hun koppen net boven het water. Een van de krokodillen was reusachtig. De andere was niet zo groot. 'Weet je waar ik vandaag zin in heb voor mijn middageten?' vroeg de
- 5 Reuzenkrokodil.
'Nee,' zei de Nietzogrote. 'In wat dan?'
De Reuzenkrokodil grijsde met wel honderd scherpe witte tanden. ...

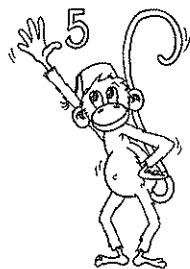
(Uit: Dahl, 1997b)

6. Wie is ik in regel 4?

7. Wie wordt bedoeld met de Nietzogrote in regel 6?

.....

Hieronder staat een tekst. Beantwoord **voor** het lezen de 5 vragen om je voor te bereiden op het lezen. De antwoorden hoef je niet op te schrijven. Na het lezen moet je de vragen over de verwijswwoorden beantwoorden.

Jongleer-ballen

Jongleren lijkt moeilijker dan het is. Je moet even flink oefenen. Maar als je deze mooie ballen gemaakt hebt, leer je het vast heel snel.

Dit heb je nodig:

- plastic boterhamzakjes
- ballonnen
- rijst
- schaar

Zo maak je ze:

Vul een boterhamzakje met twee handen vol rijst.

Knip twee ballonnen af, zoals op de tekening.

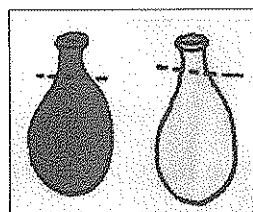
Twee verschillende kleuren is het leukst.

Duw het zakje rijst in één van de ballonnen.

Trek de andere er om heen met de opening naar de andere kant.

Je kunt de jongleer-bal nog versieren met reepjes ballon van het afgeknipte tuutje.

Als je dit nog twee keer doet, heb je drie mooie ballen.

Nou nog leren jongleren!!

(Uit: Engel, 2001)

8. Wat wordt bedoeld met de andere?

.....

9. Wat is dit?

.....

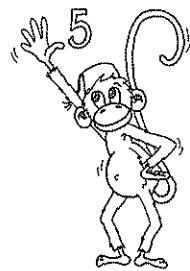
10. Wat voor soort ballen worden er bedoeld in de één na laatste zin?

.....

Les 5

Nog eens oefenen

Hieronder staan nog een paar teksten. Voor deze teksten staat het plaatje van de aap. Je moet jezelf de vijf vragen daarbij stellen. De antwoorden hoef je niet op te schrijven. Na de teksten staan ook een paar vragen. De antwoorden daarvan moet je wel opschrijven.

Ruiken met je tong.

- 1 Heb je wel eens goed naar een slang gekeken? Als een slang wakker is en op zoek gaat naar eten, dan houdt hij zijn kop in de lucht en steekt snel achter elkaar zijn tong uit. Die tong ziet er een beetje vreemd uit. Het uiteinde is gespleten. Slangen kunnen iets bijzonders met hun tong: ze ruiken ermee. Elke keer als de
- 5 slang zijn tong uitsteekt, blijven er kleine deeltjes smaakstoffen uit de lucht op de tong plakken. Dan trekt de slang zijn tong weer in. Om die deeltjes te kunnen proeven, zit er in het gehemelte van de slang een klein orgaantje. Het heet *het orgaan van Jacobson*. Het is maar goed dat slangen zo'n orgaan van Jacobson hebben, anders konden ze helemaal geen prooi vinden. Slangen kunnen namelijk
- 10 helemaal niet goed zien, en ook niet goed horen. Dus zijn ze voor een groot deel afhankelijk van hun tong. Door met hun tong te ruiken, weten de slangen waar ze een prooi kunnen vinden.

(Uit: Wesseling, 1998)

1. Wie is hij (regel 2)?

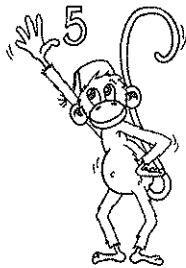
.....

2. Wat wordt bedoeld met ermee (regel 4)?

.....

3. Wat is *het orgaan van Jacobsen* (regel 7-8)?

.....

De ramp in de Bijlmermeer.

- 1 Op 4 oktober 1992 stortte een vliegtuig neer op twee flats in de Bijlmermeer, een Amsterdamse woonwijk. Miljoenen mensen zagen de beelden ervan op de televisie: de vlammenzee, de totaal verwoeste flats, de reddingsploegen, die dag en nacht doorwerkten. Ze zagen de angst en het radeloos verdriet van de mensen die de ramp hadden overleefd.

In de dagen na de ramp heerste er grote onzekerheid. Veel mensen wisten niet of hun ouders, kinderen of vrienden nog in leven waren. Het duurde lang voordat de namen van de slachtoffers bekend werden. Dat kwam omdat men niet precies wist wie de bewoners van de getroffen flats waren. Er bleken veel *illegalen* bij te zijn.

- 10 Illegalen zijn buitenlanders die zonder toestemming in Nederland wonen. Ze leven hier in het geheim. Hun aanwezigheid is onwettig. Want dat is de betekenis van het woord illegaal: onwettig, buiten de wet.

Na de ramp berichtten radio, televisie en kranten dagelijks over illegalen. Men vroeg zich af hoeveel er in Nederland waren, en hoe ze het land waren

- 15 binnengekomen. Maar ook hoe ze hier konden bestaan, en waar ze hun geld verdienden. En waar woonden ze nog meer, behalve in de Bijlmer?

(Uit: Lucas, 1994)

4. Hoeveel alinea's heeft deze tekst?

5. Welk kopje past het beste bij welke alinea?

- A. Veel illegalen
- B. En in de rest van Nederland?
- C. De Bijlmerramp

Bij de eerste alinea hoort kopje

.....

Bij de tweede alinea hoort kopje

.....

Bij de derde alinea hoort kopje

.....

6. Wie zijn ze in regel 4?

.....

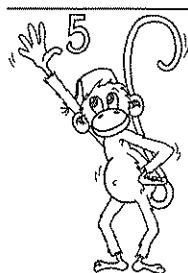
7. Wie zijn ze in regel 10?

.....

8. Wat zijn *illegalen* (regel 10)?

.....

.....

Varkenspest, een ramp.

Sombere gezichten

- 1 In een boerderij in Zuid-Holland zit de familie De Vries verslagen om de tafel. Niemand zegt een woord. Meneer de Vries loopt af en toe naar buiten en komt dan met een somber gezicht weer terug. In de kamer zitten ook twee mannen. Ze hebben papieren voor zich liggen en soms schrijven ze iets op. Buiten klinkt het geschreeuw van varkens. De dieren
- 5 protesteren, omdat ze op een vrachtwagen worden geladen. Eerder zijn al een paar dode varkens van de boerderij gehaald. In de tuin staat een bord. Daar staat met grote letters op: "Varkenspest. Van besmetting verdacht terrein". Het bord staat vlak bij de weg. Iedereen die langskomt, kan het dus goed zien.

Een ramp voor een varkenshouder

- Meneer de Vries is varkenshouder. Hij heeft vijfhonderd van die knorrende beesten. Een
- 10 *varkenshouder* koopt biggen en verkoopt ze weer als ze groot genoeg zijn om geslacht te worden. Maar op de boerderij van meneer De Vries is een ziekte uitgebroken onder de varkens. Er heerst *varkenspest*! Dat is een erg besmettelijke ziekte. Een ziekte die makkelijk kan overslaan naar boerderijen in de omgeving. Varkenspest is zo besmettelijk, dat de ziekte zich in korte tijd kan verspreiden over het hele land. Om te voorkomen dat de ziekte
- 15 zich verder uitbreidt, moeten alle varkens op een besmette boerderij worden gedood en vernietigd. Dat staat in de wet. Het doden is heel naar. Voor de dieren zelf, maar ook voor de varkenshouder. Je kunt je voorstellen dat dat een ramp is voor meneer De Vries.

(Uit: Telgenhof, 1994)

9. Wie zijn ze in regel 3?

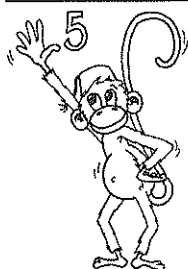
.....

10. Wie worden bedoeld met de dieren in regel 4?

11. Wie is hij in regel 9?

12. Wat is een *varkenshouder* (regel 10)?

13. Wat is *varkenspest* (regel 12)?

Dat Jongetje z'n moeder

Ik ken een heel klein jongetje,
die heeft het moeilijk, hoor,
hij heeft wel erg veel autootjes,
dat kan er best mee door.
Maar toch is hij heel zielig, hoor,
wanneer je 't goed beschouwt:
hij heeft een stoute moeder,
o, z'n moeder is zo stout.

Je mag niet naar de kapper, zegt hij
nee, je blijft maar thuis.
Je mag niet naar de schouwburg ook,
je mag niet meer uit huis.
Dan stampt hij met zijn voetje
en hij wordt zo boos, maar och,
het is een stoute moeder want
ze doet het lekker toch.

Ze moet toch doen wat of hij wil
en o, hij wil zoveel.
En doet zijn moeder wat hij wil?
O nee, integendeel.
Ik wil dat jij een hijskraan koopt,
zo'n hele grote blauwe.
Ik wil een wagen en ik wil
dat je me dan gaat douwen.

Dat zegt dat jongetje heel streng,
maar ach wat een verdriet:
hij heeft zo'n stoute moeder,
z'n moeder doet het niét.

Ik wil een auto en een trein.
Ik wil een boot van rubber.
En jij moet mee naar 't sleetje
met je voeten in de blubber.
En jij moet met mij meegaan
tot zo ver de modder in.
Maar o, die moeder wil het niet
ze heeft gewoon geen zin.

Dan wordt dat jongetje zo boos,
zo heel ontzettend boos.
Als moeders ongehoorzaam zijn,
dan is het hopeloos.

Nou wil ik een verhaaltje, zegt hij,
over Sinterklaas.
En ik wil ook twee beschuitjes,
een met jam en een met kaas.
En kijk, zijn moeder doet het,
zie je wel dat ze het doet?
Zijn moeder is niet áltijd stout,
ze is ook wel eens zoet.

(Uit: Schmidt, 2000)

14. Hoeveel alinea's heeft deze tekst (dit gedicht)?

.....

15. Wat is dat in de eerste alinea?

.....

16. Wie is hij in de derde alinea?

.....

